

DEVLET-İ ALİYYE-İ OSMANİYYE'DE GÜREŞ SPORUNDA İZ BIRAKAN SULTANLAR: SULTAN ABDÜLAZİZ HAN

Mehmet GÜL¹
Recep Nur UZUN²
Mehmet ÇEBİ³
Oğuzhan GÜL⁴

► Osmanlı Devleti'nde Spor

Spor, kültürün tamamlayıcı bir etkeni olarak bireylerin ya da toplumların fikir ve hareketlerini oluşturmakta yardımcı olduğu söylenebilir. Ayrıca spor, kültürün diğer bölümleri (sanat, sosyal vb.) ile etkinleşerek milli kimlik kazanılmasını sağladığı ifade edilebilir (Dervişoğlu, 2012). Türk kültüründe beden hareketleri mühim yer teşkil etmektedir. Söz konusu hareketler kültürün neredeyse tüm alanında var olmuş ve Türk toplumunun en değerli unsurlarından birisi haline gelmiştir (İslam & Dever, 2015). Spor, Müslüman Türk Devleti yapısıyla dünya üzerinde 6 asır süreyle üç kıtada hâkimiyeti bulunmuş Osmanlı Devleti'nin her dönemlerinde farklı farklı spor türleri ile var olmuştur (Akgündüz & Öztürk, 2000; İmamoğlu & ark., 1999). Öyle ki halk tarafından oldukça fazla benimsenen bir gösteri sporu olan

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, e-posta: mgulsivas@gmail.com

² Yüksel Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, e-posta: recepnruzun@outlook.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu Spor Bilimleri Fakültesi, e-posta: mehmet.cebi@omu.edu.tr

⁴ Yüksek Lisans Öğrencisi, Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Anabilim Dalı, ogulsivas@gmail.com

Söz konusu dönemde Osmanlı Devleti'nde entrikalar oluşturularak huzursuzluk çıkarmak isteyen yenilikçi paşalar Abdülaziz'in güreşe olan ilgisi ve tutkusunun abartılı olduğunu öne sürmüşlerdi. Dahası Sultan Abdülaziz'in katledilmesinin Cezayirli Mustafa Pehlivan'ın neden olmasına ortam oluşturmuşlardır.

Sonuç olarak; pek çok kültür ve de medeniyetler imparatorluğu olan Osmanlı Devleti'nin Padişahı Sultan Abdülaziz'in Türk sporuna ve güreşe yönelik gösterdiği ilgi ve itibarın neticesinde elde edilen kazanımların (beden eğitimi dersleri, pehlivanlar, güreş tekkeleri) yaşayan ve gelecek nesillere, Türk kültüründeki manevi değerlerin hatırlatılmasının ya da unutturulmamasının önemli bir husus olduğu belirtilebilir.

► KAYNAKÇA

- Akgündüz, A. & Öztürk, S. (2000). *Bilinmeyen Osmanlı*, İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Artun, E. (2002). Çukurovada salâvatçılık geleneği ve âşıkların pehlivan salâvatlamaları. *Erdem Dergisi*, 10(37).
- Artaç, A. (2018). Sultan Abdülaziz'in klasik batı müziğine bakışının "valse davet" adlı bestesi üzerinden değerlendirilmesi. İnönü University International Journal of Social Sciences, 7(14), 42-59.
- Atalar, M. (1981). Osmanlı padişahları. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam İlimleri Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 425-460.
- Atabeyoğlu, C. (1985). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Spor; Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türk Ansiklopedisi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ateş, Y. N. (2006). Tarihi Kırkpınar Güreşleri. I. Tarihi Kırkpınar Sempozyumu 27-28-29 Mayıs 2005, Edirne, (s. 151-158).
- Bayraktar, G., Yazıcı, A. & Sıddık, M. (2012). Osmanlı kültüründe huzur güreşleri. *Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi*, 8 (196), 97-104.
- Çelik, V. O. & Bulgu, N. (2010). Genç Osmanlı Dönemi'nde batılılaşma ekseninde beden eğitimi ve spor. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (24), 137-147.
- Çolakoğlu, S. G. (2014). 19. Yüzyıl batılılaşma hareketlerinin Osmanlı- Türk müziğine yansımaları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181, (s. 31-49.)
- Dervişoğlu, M. (2012). *Kırkpınar Güreşleri'nin Halkbilimsel Açısından İncelenmesi*. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Dever, A., & İslam, A. (2015). Tarihsel süreç içerisinde Türk kültüründe spor algısı. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(5), 46-61.

- Dikme, H. (2012). *Osmanlı'da halkla ilişkiler: Sultan Abdülaziz dönemi örneği*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5(21), 293-305.
- Doğanay, H. (1987). *Erzurum'da Kayak Sporları Turizmi ve Başlıca Sorunları*. Ankara: Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yayınları.
- Fişek, K. (1983). *Spor Yönetimi*, Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Gökkaya, Ö. K. (2014). *Kispet*, Çanakkale: Zeytin Yayın Grubu.
- Gümüş, A. (1990). *Kırkpınar Güreşleri*. Ankara: Gençlik Spor Genel Müdürlüğü Yayını.
- İmamoğlu, O., Türkmen, M., Akdenk, M. & Çebi M. (1999). Osmanlı Devleti'nin spor politikasını etkileyen unsurlar. *Osmanlı'da Spor Sempozyumu*. 26-27 Mayıs, Konya, (s. 61-70).
- İmamoğlu, O. (2013). The employment of wrestlers in Ottoman palace. *International Balkan Symposium in Sport Sciences*, 30 May – 02 June, Tetova, (s. 8-10).
- İmamoğlu, O., Çebi, M., İslamoğlu, İ. & Yamak, B. (2018). Osmanlı İmparatorluğunda spor tekkeleri ve kulüpleşme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(58), 907-912.
- Karaer, N. (2007). *Sultan Abdülaziz'in Avrupa Seyahati*, Ankara: Phonex Yayınları
- Kahraman, A. (1995). *Osmanlı Devleti'nde Spor*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Keklik, E. (2009). *Osmanlı Devleti'nde Sultan Abdülaziz Devri Anadolu İslahatları*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kemankeş, M. (2010). Kavsnâme. Tokat: Taşhan Kitap Yayınları.
- Keten, M. (1974). *Türkiye'de Spor*. İstanbul: Fakülte Kitapevi.
- Kısakürek N. F. (2018). *Ulu Hakan*, İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Koçan, N. (2007). Geleneksel sporlarımızdan ciritin rekreasyon amacı ile günümüze uyarlanması. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri Dergisi*, 2(1), 1306-4371.
- Kurtişoğlu, G. A. (2016). Bir mezar taşı, bir pehlivan: II. Mahmut pehlivanı Nazır Oğlu Ali. *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(11), 185-197.
- Mert, Ö. (1991). II. Abdülhamit, güreş ve güreşçiler. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 167-177.
- Ortaylı, İ. (1983). *İmparatorluğun en uzun yüzyılı*. İstanbul: Hil Yayın.
- Özen, N. (2012). *Türk Kültür Tarihinde Spor ve Türklerin Spora Katkıları*. Batman: Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztuna, Y. (2013). *Bir Darbenin Anatomisi*. Ankara: Ötügen Neşriyat Yayınevi.
- Öztürk, O., Yılmaz, A. K. & Mayda, H. M. (2017). Osmanlı güreş tekkelerinin etimolojisi-terminolojisi ve fiziki yapısı. *Uluslararası Türk Halkları Geleneksel Oyunlar Sporlar Sempozyumu*, 8-10 Aralık, Kahramanmaraş, (s. 136-137).
- Özdemir, M. (2018). Türk kültüründe pehlivanlık kavramı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(12), 558-564.

- Pehlivan (2016). Osmanlı padişahları ve güreş. (28-01.2019 tarihinde <https://pehlivanblog.wordpress.com/2016/10/24/osmanli-padisahlari-ve-gures/> adresinden ulaşılmıştır).
- Soyer, F. (2014). Osmanlı Devleti'nde 1839 1908 Tanzimat dönemi beden eğitimi ve spor alanındaki kurumsal yapılanmalar ve okul programlarındaki yeri konusunda bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 209-225.
- Şaref, A. (1953). Sultan Abdülaziz'in vefatı intihar mı katil mi?. *Tarih-i Osmani Encümeni Mecmuası*, 10(89), 321-335.
- Şekeroğlu, M. Ö., Başoğlu, B. & Çeviker A. (2017). Osmanlı Devleti'nde Tanzimat dönemi ile geleneksel spordan modern sporlara geçiş sürecinin incelenmesi. *Uluslararası Türk Halkları Geleneksel Oyunlar Sporlar Sempozyumu*, 8-10 Aralık, Kahramanmaraş, (s. 372-373).
- Tunç, A. Ç., Türkay, H., Başkan, A. H. & Güçlü, M. (2017). Osmanlıda kemankeşlik ve toplumsal yapı ile ilişkisi. *Uluslararası Türk Halkları Geleneksel Oyunlar Sporlar Sempozyumu*, 8-10 Aralık, Kahramanmaraş, (s. 120-123).
- Türkmen, M. & Günay, N. (2012). Osmanlı Saray Hayatında Güreş. *II. Uluslararası Geleneksel ve Olimpik Güreşler Sempozyumu*, Kahramanmaraş, 2012, (s. 218-224).
- Türkmen, M. & Demirhan, B. (2014). Osmanlı güreş tekkeleri ve fonksiyonelliği. *Türk Halklarının Geleneksel Spor Oyunları Uluslararası Sempozyumu*, 9-14 Eylül, Çolpon Ata, (s. 162-173.)
- Türkmen M., Demirhan, B., Geri, S. & Öztürk, O. (2016). I. Mahmud Dönemi (1730- 1754) huzûr-ı hümâyûnda güreşen pehlivanlara ve duacılara verilen ihsan-ı şahaneler. *III. Uluslararası Geleneksel Türk Güreşleri Sempozyumu ve Oyunları*, 6-8 Mayıs 2016, Kahramanmaraş, (s. 23-30).
- Türkmen, M., İmamoğlu, O. & Öztürk, O. (2016). Hassa pehlivanı olmak ve huzûr-ı hümâyûnda güreş tutmak. *III. Uluslararası Geleneksel Türk Güreşleri Sempozyumu ve Oyunları*, 6-8 Mayıs 2016, Kahramanmaraş, (s. 212-220).
- Türkmen, M. (2017). Türklerde spor ve oyun kültürü. *Uluslararası Türk Halkları Geleneksel Oyunlar Sporlar Sempozyumu*, 8-10 Aralık, Kahramanmaraş, (s. 29-39).
- Yıldıran, İ. (2002). Osmanlılarda *Atlı Hedef Okçuluğu: Kabak Oyunu, Anadolu Uygarlıklarında Spor*, Türkler Ansiklopedisi, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları
- Yıldız, D. (2002). *Çağlar Boyu Türklerde Spor*. İstanbul: Tele Basım.
- Yücel, S. (2003). *Keçeci Ahi Baba ve Zaviyesinde Yetişen Ünlü Kişiler*, İstanbul: Can Yayınları.
- Yüksel, Y. (2018). Klasik Türk şiirinde güreş ve pehlivanlık, *Journal Of Turkish Language And Literature*, 4(2), 589-616.
- Zorba, H. A. (2014). Evliya Çelebi Seyahatnamesi'ne göre Osmanlı İmparatorluğu'nda spor. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2(5), 721-732.